

بررسی ابعاد مردم‌شناسی ادبی در اشعار شهریار

حبیب صفرزاده

عضو هیئت‌علمی و استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فرهنگیان خراسان شمالی

چکیده

مطالعه‌ی فرهنگ یک جامعه از منظر مردم‌شناسی، یک شاخه‌ی مهمی است که به روابط زبان، فولکلور، هنر، فرهنگ، فضای طبیعی و رفتار مردم می‌پردازد. مردم‌شناسی به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از علم جامعه‌شناسی در دو قالب مردم‌شناسی فرهنگی و مردم‌شناسی طبیعی به بررسی گروه‌های انسانی می‌پردازد. با توجه به اینکه برخی از آثار ادبی دربردارنده‌ی ابعاد وجودی، فرهنگی و اجتماعی انسان‌ها هستند، می‌توان از این آثار به‌عنوان اسناد و مدارکی ارزشمند برای انجام مطالعات مردم‌شناختی بهره گرفت. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که محمدحسین بهجت تبریزی (متخلص به شهریار) در دیوان اشعار فارسی خود، با پرداختن به ابعاد مختلف جسمانی، رفتاری، اخلاقی و فرهنگی گروه‌های انسانی در سطح منطقه‌ای و جهانی، ابعادی از دو گونه‌ی مردم‌شناسی را انعکاس داده است. نگاه منطقه‌ای شهریار، مربوط به مردم‌شناسی فرهنگی و مقایسه‌ی الگوهای رفتاری و فرهنگی در اجتماع روستایی، در مرتبه‌های بالاتر از جامعه‌ی شهری قرار دارند. از سویی دیگر، نگاه جهانی شهریار مربوط به بیان ویژگی‌های جسمی، زیست‌محیطی و الگوهای مثبت فرهنگی مردم کشورهای ترکیه و شوروی سابق است؛ این شاعر در مقایسه با مردم‌شناسی فرهنگی ایرانیان، به افول الگوهای فرهنگی و رفتاری در میان مردم جامعه‌ی خود اشاره می‌کند.

واژه‌های کلیدی: شهریار، مردم‌شناسی ادبی، مردم‌شناسی فرهنگی، مردم‌شناسی طبیعی، گم‌ینشافت، گزلفشافت

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۴، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۲۷۴-۲۸۸